

Lokacija Veterinarskog fakulteta u Zagrebu - uzrok dugogodišnjih neprilika

The location of the Veterinary Faculty in Zagreb - a cause of long-term trouble

Džaja, P.

Sažetak

Ovaj se rad temelji na pisanjima prof. Bosnića, Sakara i Rapića te tadašnjeg tiska, koji nisu odobravali preseljenje fakulteta iz Zagreba. U radu su prikazani pojedini detalji sjednica Vijeća Veterinarskoga fakulteta koji su se odnosili na navedenu tematiku. Uz sve poteškoće u radu, materijalne, prostorne i svake druge, gubila se energija pojedinaca da spriječe ideju preseljenja našega fakulteta iz Zagreba, što je imalo za posljedicu narušavanje međuljudskih odnosa i kočenje normalna rada. Svjedočimo dobivanju otkaza samo zato što se drugačije mislilo, što nije bilo dobro i nikada se ne ponovilo.

Ključne riječi: lokacija, Veterinarski fakultet, Zagreb, Beograd

Abstract

This paper is based on the writings of Professors Bosnić, Sakar and Rapić and the press of that time, who did not approve the removal of the Faculty from Zagreb. The paper presents some details from the sessions of the Veterinary Faculty Council related to this topic. Alongside many functional, material, spatial and other problems, many individuals expended a great deal of energy trying to prevent the idea of moving our Faculty from Zagreb, which resulted in the undermining of human relationships and the stalling of normal work. We witnessed dismissals based solely on a difference of opinion, which was not good and should never be repeated.

Ključne riječi: location, Veterinary Faculty, Zagreb, Belgrade

Pisanje prof. Rapića o „nastojanju“ profesora Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu za ostanak, odnosno za preseljenje Veterinarskoga fakulteta iz Zagreba u Beograd ponukalo me je da malo dublje uđem u ovo pitanje, svakako ne želeći okriviti ni jednu osobu, bez obzira kojoj strani pripadala. Ipak, ne krijem zadovoljstvo što ideja jugoslavenske opcije nije prošla i što je Veterinarski fakultet ostao u Zagrebu. Biti ću malo otvoreniji i detaljniji, ne zato što sudionika tih događanja danas nema i što se promijenio društve-

no-politički sustav ovoga područja, već zato da se dozna istina kako je i na koji način fakultet prolazio kroz burna vremena djelovanja u četiri društveno-politička uređenja. U ovoj se cijeloj priči stvar završila na najbolji mogući način, tadašnji Veterinarski fakultet ostao je u Zagrebu, a u Beogradu je osnovan novi Veterinarski fakultet. Misleći da su dobri ljudski odnosi osnova uspješnog rada i razvoja fakulteta, jer narodna poslovice kaže da složna braća kuću grade, to je razdoblje bilo među najtežima u radu Fakulteta, na

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Autor za korespondenciju: dzaja@vef.hr

što su se svakako naslanjale loše financijske prilike i neadekvatni prostori u kojima se održavala nastava. Poruka ovoga rada jest da sloga kuću gradi uz uvijek potrebitu toleranciju, bez obzira na potpuno različita mišljenja.

Događaji vezani za pokušaj preseljenja Veterinarskog fakulteta iz Zagreba u Beograd najbolje oslikavaju zapisnici sjednica Vijeća Veterinarskoga fakulteta kao i tadašnja izvješća dnevnog tiska. Tako iz zapisnika sjednice doznajemo da je 1923. g. rektor Đurić bio dva puta u Beogradu na razgovoru s ministrom prosvjete. Zbog toga su ga pitali je li ga itko pitao o preseljenju Fakulteta u Beograd, na što je on odgovorio da ga to nitko nije pitao, a prof. Zavrnik se ne čudi što se rektora to pitalo, jer znamo kakvi su naši uvjeti, a ne treba uzeti pomisao da bi drugdje bilo bolje (Anonymous, 1923.). Dekan na drugoj izvanrednoj sjednici profesorskog vijeća 1925. g. izvješćuje o pozivu za zbor JVD-a u Ljubljani (Anonymous, 1925.a.). Na sjednici vijeća Bosnić u pisanom obliku obrazlaže svoja zapažanja navodeći da su u Ljubljani na zbor JVD-a putovali: Podaubsky, Gjurić, Jurak, Zavrnik i on koji su „složno otišli, a razjedinjeni se vratili.“ Tamo je, naime, zbog akcije prof. Zavrnika za premještanje

fakulteta iz Zagreba u Beograd došlo do debakla. Dr. Zavrnik udružio se s predsjednikom udruženja dr. Vrvicem da zajednički porade na tom preseljenju. Predsjednik društva Vrvic na svoj je način počeo to provoditi u novinama te je svojim pisanjem alarmirao javnost, veterinare, profesore i društvo koji su s indignacijom odbijali njegove tendenciozne i krive argumente te način kako ih je iznosio. Zbog toga su veterinari zaključili da Vrvic treba prestati biti predsjednik njihova udruženja. Nakon njegova neizglasavanja rekao je da su inicijativa i plan za njegovu akciju potekli od jednoga člana Fakulteta, a od jednoga drugog već je bio jedanput izigran. Kad je to čuo, pozvao je ostale profesore, a Zavrnika nije uspio pronaći, na dogovor pred kavanu te zgrade. Predložio je da se pođe Vrvicu sa svjedokom i da ga zbog ovog osude kao lašca. Međutim, neko od gg. rekao je da bi to ipak mogao biti Zavrnik, iako je Bosnić mislio da bi to mogao biti Podaubsky. Bosnić, nadalje, piše da je prof. Gjurić predložio da svi zajedno potraže Zavrnika i da mu priopće što se pročulo. Prijedlog je bio prihvaćen. Prof. Zavrnika našli su u njegovoj hotelskoj sobi te mu je Bosnić sve ispričao. Kad je Bosnić završio, zapitao je zna li on što o toj stvari. Odgovorio je, zašto to baš

Slika 1. Glavna zgrada Veterinarskog fakulteta u Savskoj cesti

mene pitaš? Međutim, nakon kratkog promišljanja, ispričao nam je svu aferu i pročitao nam svu korespondenciju s Vrvicem. Kad je završio, prof. Jurak je, razgnjevljen, vrlo oštro osudio njegov korak i udaljio se iz sobe. Na to mu je prof. Gjurić dobacio ljutito, eto, vidi što si učinio. Te je večeri prof. Gjurić podigao brdo između mene i sebe, koji se do dana današnjega od mene separirao. Ono njegovo eto, vidiš šta si učinio (a učinio sam na njegov prijedlog) i njegovo zauzimanje neprijateljskoga stava, Bosnić navodi da nije do današnjeg dana razumio i da nije kadar protumačiti to na lijep način. Nadalje, piše Bosnić, umjesto da se osudi Zavrnik zbog narušavanja naše složnosti, dogodilo se obrnuto, osuđuju se drugi. Kad su Jurak, Bosnić i Plasaj snobiveni i ogorčeni upravo zahtijevali da se moralu i drugarstvu mora dati satisfakcija, većina nam je brutalno oduzela elementarna prava kao članovima zbora. Ni svoja zasebna mišljenja nije nam bilo dopušteno unijeti u zapisnik. Zaključilo se većinom glasova, a glasovao je prof. Zavrnik, da se u toj stvari nema šta raspravljati na sjednici. Tko su ona gg. koja su bila za takvo skandalozno rješenje. Bosnić piše da je prvi prof. Podaubsky. On je u Ljubljani, nakon što je vjerojatno prvi za stvar doznao, kod objeda u prisutnosti Jurakovo i mojoj, osuđivao Zavrnik na najoštriji način, zgražajući se nad njegovim činom. Dva-tri dana kasnije bio je uz Zavrnik. Drugi je prof. Sakar, koji preda mnogom nije smogao riječi za kudeenje Zavrnikova koraka, a dva do tri dana kasnije bio je uz Zavrnik. Treći je prof. Rajčević. On se početka nije šokirao, nego je izjavio da je Zavrnik stvar glupo izveo. Dva-tri dana kasnije osobito se isticao u obrani. Četvrti je prof. Gjurić, koji je od početka do kraja u ovoj stvari bio tajanstven. On je glasovao bez izjašnjavanja. Kod ovakvog stanja stvari nije čudo što je u Ljubljani potišteni Zavrnik u Zagrebu postao junak. Ni traga više kajanju. On bez skrupula glasuje za sebe, on smireno gleda cijepanje zbora, otuđivanje naših prijatelja među veterinarima i pokapanje našeg ugleda kod njih, on više i ne misli na dužnost džentlmena u ovakvim prilikama.

Nakon povratka s praznika prof. Podaubsky je Bosniću u četiri oka opravdao svoje postupanje time da je stekao uvjerenje da sam ja već ranije za Zavrnikov korak znao i da sam ga ja bio nakanio uništiti. Bosnić piše da ne znam što je od navedenog infamantnije, navodeći da je u zadnje vrijeme čuo da je prof. Gjurić ustvrdio da sam htio uništiti Zavrnik, pak da se radi toga onako ponašao i ponaša. Molio je Bosnić gosp. prof. Zavrnik da izjavi jesam li ja što znao o njegovom koraku te je ujedno molio Juraka da izjavi je li on ma po čemu mogao opaziti da ja hoću Zavrnik uništiti? Prvo pitanje postavio je Juraku jer je s njime o toj aferi

najviše razgovarao zbog čega je on to morao najbolje znati. Isto tako Bosnić je pitao sve ostale, a osobito Podaubskoga i Gjurića, po čemu su oni zaključili da sam ja tu nakanu imao, kad se po onome što sam na sjednicama govorio, to nikako nije moglo vidjeti. Bosnić izjavljuje da neće mirovati dok se ne riješi afera prof. Zavrnik i dok Podaubsky ne preda sadašnje privatne prostorije znanstvenim svrhama fakulteta. On izjavljuje da se da razuvjeriti, ali da se ne da slomiti kad je uvjeren da dobro radi (Anonymous, 1925.b).

Na 4. izvanrednoj sjednici profesorskog vijeća 1925. g. prof. Sakar je iznio u javnosti kolportirane vijesti da će se fakultet premjestiti u Beograd. Kao primjer navodi kandidata za fakultetsko sekretarsko mjesto g. Gostinčara, kojemu je dr. Zajić, načelnik u Ministarstvu prosvjete, rekao da će fakultet doći u Beograd. Dekan izjavljuje da o tome nije razgovarao s ministrom, samo je načelnik dr. Košutić rekao da te vijesti ne odgovaraju istini (Anonymous, 1925.c).

Na 11. redovitoj sjednici profesorskog zbora 1926. g. čitano je pismo prof. Hutchisona u kojemu je u ime Rockefellerove fundacije priopćeno da neće dijeliti fundacije predloženim kandidatima profesorskog zbora dok se ne provede reorganizacija, odnosno ne premjesti fakultet u Beograd, kako mu je bilo priopćeno u Ministarstvu prosvjete (Anonymous, 1926.).

Na 16. redovitoj sjednici Savjeta Veterinarskog fakulteta 1927. g. Gjurić izvješćuje da je čuo da su izrađeni nacrti za novi fakultet, a on to nije ni vidio. Bosnić postavlja sljedeće pitanje, je li fakultet u Zagrebu ili u Beogradu, i traži da se donese konačna odluka glede definitivnog mjesta za fakultet, da se nađe način kako će čitav fakultet moći početi sa sustavnim radom oko izgradnje konačnoga plana. Savjet je o tome trebao donijeti takvu odluku. Zavrnik se slaže s prijedlogom te navodi da je prije dvije godine pokušao pokrenuti diskusiju o mjestu fakulteta, zbog čega je bio napadnut. On misli da su za određivanje mjesta fakulteta mjerodavni drugi, a ne savjet, zbog čega se ne slaže sa savjetom. Jurak se priključuje Bosnićevu mišljenju. Rajčević je protiv, kao i Gjurić, da savjet može odrediti mjesto fakulteta. Prijedlog Bosnića dobiva 3 glasa za i 3 glasa protiv. Bosnić ima prijedlog da je to samo principijelno, to jest da se zaključi, te se ponovno glasuje s 4 glasa za i 2 protiv. Gjurić čita izjavu da mu se u posljednje vrijeme podmeće i još jednom profesoru, da nas dvojicu vode neki politički momenti iz Srbije. Time se dovodi u sumnju objektivnost mojih tvrdnji da današnji fakultet ne udovoljava zadaći koja mu je postavljena. Uбудuće odstupa od suradnje u izgradnji fakulteta. Rajčević zna da je on apostrofirao u izjavi i izjavljuje da mu je svejedno što tko misli o njemu, što se tiče mjesta fakulteta. Bosnić izjavljuje

da nije u redu da se krivnja stavlja na druge, i da treba reći istinu kakva je bila. Izjava Gjurića glasovanjem ne prima se na znanje. Bosnić misli da je fakultet previše napredovao, mnogo ljudi obrazovao, te da argument da je svejedno gdje je on, iako je to danas jedna država, ne stoji. Predlaže da se fakultet gradi u Zagrebu. Prof. Gjurić napušta sjednicu. Podaubsky navodi da će država odrediti gdje će graditi fakultet, a ne savjet, te neka se o tome raspravlja, a ne glasa. Bosnić traži da se glasa i da zaključak bude direktiva za članove savjeta. Rajčević navodi da se o tom neće glasovati. Bosnić navodi da ide za tim da svatko kaže svoje mišljenje što bi bilo najbolje za instituciju. Sakar ide za tim da se to riješi s obzirom na to da je mjesto bitno i za investicijski zajam. Dekan Rajčević predlaže da Bosnić povuče svoj prijedlog, a da će on naći puta i načina da se pitanje riješi da fakultet bude u Zagrebu. Zavrnik ističe da kraljevina treba jedan veterinarski fakultet, i to smješten u prijestolnici Beogradu. (Anonymous, 1927.).

Na 16. redovitoj sjednici Savjeta Veterinarskog fakulteta 1928. g. dekan Rajčević izvještava da je ministar rekao da bi bilo bolje da je fakultet u Beogradu, ali da današnji fakultet nema uvjete te da mu treba pomoći i nastojat će pomoći fakultetu u svakom pogledu (Anonymous, 1928.).

Na 4. izvanrednoj sjednici Savjeta Veterinarskog fakulteta 1930. g. piše se da je Jurak kao dekan štetan za fakultet (Zavrnik). Plasaj misli da je to pripremanje tla za prijenos fakulteta što će, nada se, jednog dana biti ispitano. Bosnić navodi da su navedeni neargumenti i pita se tko je pomoćnik što šuti, a Gjurić dobacuje, ne iz straha pred vama, nemojte provocirati. Bosnić ponovno podržava Juraka, a Rajčević napominje da je i on bio za rušenje, na što ovaj dodaje da je promijenio svoje mišljenje i usklikne: Rat je počeo u Ljubljani. Kod glasovanja prima se prijedlog za nepovjerenje s 4 glasa za i 3 glasa protiv, nakon čega Jurak predaje poslove prodekanu. (Anonymous, 1930.).

Na 11. redovitoj sjednici Fakultetskog vijeća Jurak je 1941. g. napisao izvješće o prof. Zavrniku, a dekan predlaže da se provede postupak. Zavrnik iznosi prigovor na izvješće da je bio za preseljenje fakulteta u Beograd. Tvrdi da su za pismo veterinaru Vrviću znala još dva tadašnja profesora i da će kad tad iznijeti njihova imena. Tvrdi da bi mogao potpisati da nikad nije imao namjeru oštetiti hrvatske interese. Svoju jugoslavensku orijentaciju nosi kako prije, tako i sada. U premještanju Veterinarskoga fakulteta uvijek je mislio o njegovoj budućnosti. Ističe kako mu je Bosnić obećao da neće činiti ništa protiv izbora kandidata za stočarstvo. Kao uvjereni Jugoslaven, Hrvatima je uvijek želio dobro, ali dodaje da ne želi loše onima koji bi

htjeli iz Jugoslavije, pa makar to bili i Srbi ili njegovi Slovenci. Većinom glasova (10 : 2) prihvaća se dekanov prijedlog o pokretanju postupka protiv Zavrnika. Za sudca istražitelja predloženi su Bosnić ili Kester (Anonymous 1941.a).

Na 4. izvanrednoj sjednici Fakultetskog vijeća 1941. g. na dnevnom je redu izvješće Kestera u predmetu optužbe protiv prof. Zavrnika. Kako njega nema na sjednici, dekan pita hoće li odgoditi sjednicu do njegova ozdravljenja, te se zaključuje da se predmet pročešlja jer je profesor mogao poslati svoga zamjenika. Kester napominje da je Zavrnik obećao u roku od 8 dana napisati svoja opravdanja, ali zbog ratnih prilika vjerojatno to nije uradio. Što zagrebački ondašnji stambeni ured nije htio isprazniti tadašnju glavnu zgradu od privatnih stanara, krivnja je opet ondašnjih prilika i svih mogućih protuakcija sabotáže prof. Podaubskoga, koji se nije mogao zalagati za ispražnjenje kada je sam s obitelji, kao i njegov brat, stanovao u toj zgradi. Jurak nastavlja da Zavrnik daje inicijativu za preseljenje fakulteta te prigovara prihodima od uredništva časopisa i malverzacijama oko njegova tiskanja. Još su u raspravi sudjelovali Bosnić, Hupbauer, Babić, Debelić, te se glasa treba li se ili ne red. prof. Zavrnik ukloniti sa sveučilišta. Predano je 8 glasovnica i sve su bile za to da se Zavrnik ukloni sa sveučilišta. Zavrnikov dopis ministru o izboru Hupbauera, koji također piše opširan dopis negiranja navedenoga, kaže da su bili dobri dok se nije promijenilo mjesto tiskanja arhiva, a dekan Bosnić piše ministru da su to osobne stvari i da se Hupbauer izabere jer je to u interesu za fakultet (Anonymous 1941.b).

Prof. Jaroslav Sakar u svojoj biografiji koja se čuva u pismohrani muzeja navodi sljedeće: „Jedna teška epizoda koja je nepogodno djelovala za normalan rad naše ustanove nastala je za vrijeme održavanja kongresa Udruženja jugoslavenskih društava 1923. g. u Ljubljani, kada je jedan od članova profesorskog vijeća naše škole započeo, kako se i kasnije saznalo u Zagrebu, da tako rečem, izvjesnim vrbovanjem u tajnosti, da bi aktivirao stanovite istaknutije članove udruženja, po kojemu je valjalo nastojati da se poduzme jedna akcija u cilju da se Veterinarska visoka škola iz Zagreba premjesti u Beograd. Nakon što je bila provjerena navedena akcija, nastala je prva protuakcija u profesorskom vijeću po tome da su se rodile o dotadašnjem homogenom sastavu vijeća dvije frakcije, jedna, kako ću je nazvati prozagrebačka frakcija, a druga, protivna, probeogradska. Navedeni rascjep vijeća imao je za normalan rad unutar vijeća teške posljedice. Rad u sjednicama vijeća odvijao se često nepravilno, zbog čega je dolazilo do mnogih kočenja kod rješavanja i ozbiljnih problema. U vezi s ovim jednoga

dana pozvan je dekan fakulteta k ministru prosvjete. Za vrijeme boravka dekana u Beogradu dostavljena mu je hitna brzojavka, u kojoj je pisalo, ministar vam saopćuje da će ako se prilike unutar rada vijeća odmah ne srede, jednostavnim potezom pera u Zagrebu ukinuti fakultet. Do preokreta je došlo kad je osnažila ideja osnivanja Veterinarskog fakulteta u Beogradu. Epilog ove borbe bio je da je poslije rata inicijator ove ideje napustio profesorski položaj odlukom vijeća.“

Stjepan Rapić (1969.) u Biografiji Veterinarskog fakulteta piše da se jaz između hrvatske i jugoslavenske skupine profesora sve više produbljuje, a zahtjevi u režimskoj štampi da se Fakultet preseli u Beograd postali su sve otvoreniji. U znak protesta studenti su u više navrata štrajkali. Na sjednici 27. lipnja 1927. g. profesor Bosnić predlaže da Vijeće donese zaključak u kojemu traži da Fakultet ostane definitivno u Zagrebu. Protivnička se skupina tomu oduprla navodeći da sjednica nije forum za rješavanje tog pitanja. Jedan je član te skupine doslovno rekao: „Naša kraljevina treba jedan veterinarski fakultet i taj mora biti smješten u prijestolnici.“ Obje su skupine imale podjednak broj glasova (4 : 4), zbog čega se često događalo da se o važnim pitanjima nije mogao donijeti nikakav zaključak. Pola se godine nije mogla održati ni jedna sjednica Vijeća, jer jugoslavenska skupina nije dolazila na sjednice. U strahu da se protivnička skupina ne poveća, za izbore za docenta pala su dva kvalitetna stručnjaka, dr. Kester i dr. Ivo Babić. No najteži je razdor nastao pri izboru dr. Ritzoffyja za profesora stočarstva. U čitavoj svojoj povijesti Fakultet nije proživljavao teže dane. Kad je konačno Ritzoffy izabran za izvanrednog profesora (12. listopada 1932.), prevladala je hrvatska skupina i stanje se postupno smirivalo, iako je i u tom smirivanju dolazilo do sukoba i bojkotiranja sjednica Fakultetskog savjeta.

Nepoznate novine 16. 11. 1927. g., nije sačuvan naslov

Beograd sprema Zagrebu i Hrvatskoj novi bratski dar. Jedva su se stižali glasovi o ukidanju Medicinskog fakulteta u Zagrebu, još je otvoreno pitanje zagrebačkog Šumarskog fakulteta, a u živoj uspomeni mizerne dotacije cijelog našeg sveučilišta, još dok gole zidine fizikalnog instituta vapiju za kreditom – sprema se u beogradskoj vladi – da se degradira ili se dokine veterinarski fakultet našeg sveučilišta. Vrativši se iz Beograda dekan veterinarskog fakulteta pismeno je izvijestio udruženje veterinara da će zagrebački veterinarski fakultet biti pretvoren u visoku školu a po novom nacrtu Zakona o visokim školama, visoke škole nemaju rang fakulteta. Naš veterinarski fakultet imao bi prema tome, ili biti pretvoren u visoku školu

ili dokinut jer po mišljenju beogradske vlade, državu će jeftinije stajati školovanje studenata veterinara u inozemstvu nego u zemlji. Samo, što se unaprijed znade, tko bi mogao dobiti stipendiju i za čim se ide.

Novosti br. 318. od 17.11. 1927. g., “Namjera ukidanja Veterinarskog fakulteta u Zagrebu”

Novi budžet predviđa velike redukcije na sve strane, u svrhu štednje. Nije nam namjera ovdje raspravljati o tome, kako je zbilja u državnom gospodarstvu potrebna krajnja štednja, jer naše nacionalno gospodarstvo nije u mogućnosti da dalje snaša dosadašnje terete države, oblasti i općina.

Ali između štednje i štednje velika je razlika, kao ono, kad netko štedi na šibicama, a troši na fine likere. Takvu štednju čini nam se, hoće da provede i ministarstvo prosvjete sa svojim raznovrsnim projektima o redukcijama fakulteta. Najprije je to ministarstvo pomišljalo, da reducira Medicinski fakultet u Zagrebu, kad se protiv toga digla cijela naša javnost napušten je taj plan. Stvoren je novi. Naime, taj da se „reducira“ veterinarski fakultet u Zagrebu. Jedini fakultet te vrste u čitavoj našoj državi. Ta redukcija imala bi se provesti tako, da se veterinarskom fakultetu oduzme rang fakulteta i pretvori u visoku veterinarsku školu, čiji bi apsolvanti imali pravo samo na drugu kategoriju činovnika, dakle kao i srednjoškolski maturanti. Taj i takav nivo veterinarske škole naravno ne odgovara današnjim potrebama pa bi studenti bili prisiljeni da tu školu napuste i da na studije idu u inozemstvo.

Napuštena visoka veterinarska škola od studenata i profesora postala bi suvišna i tada bi je ukinuli. Ali, jer postoji parmanentno potreba, da bude jedan veterinarski fakultet u državi, i pošto ipak svi studenti nemaju sredstva da odu na studij u inozemstvo, otvorilo bi ministarstvo za koju godinu veterinarski fakultet“ u drugom kojem gradu“, n. pr. u Beogradu! Dakle, pod vidom štednje bacila bi država nekoliko desetaka milijuna za uzdržavanje nepotrebne visoke veterinarske škole, da se ona ukine, i tad opet drugu masu milijuna da osnuje drugdje veterinarski fakultet.

Zagrebački veterinarski fakultet usprkos svih pomanjkanja sredstava, usprkos tome, da studenti moraju učiti u podrumu, da fakultet nema sredstava ni za najprimitivnije potrebe, uza sve se te teškoće samo samopregom profesora i studenata, uživa glas prvorazrednog instituta. Ni s koje strane nije se čuo nikakav prigovor protiv tog fakulteta ni u kojem pogledu, a izjave raznih kapaciteta iz stranog svijeta bile su najpohvalnije.

Zbog toga, ako se uvažava oni nelijepi „podzemni“ razlozi s kojih se pod vidom štednje hoće da ukine za-

grebački veterinarski fakultet, nije čudo da u krugovima profesora i studenata i u svoj javnosti pobudila pravo zgražanje namjera, kad se taj fakultet ukine. Nema čovjeka kod nas, koji ne bi s ogorčenjem protestovao protiv te namjere. Ne, ne smije se dozvoliti, da taj fakultet bude dokinut. Povodom vijesti da će se dokinuti veterinarski fakultet primili smo ovaj poziv za prosvjednu skupštinu“ Studenti veterinarskog fakulteta u Zagrebu sazivaju za četvrtak u 11 sati veliku protestnu skupštinu zbog namjeravanog projekta zakona o univerzitetima po kome bi se zagrebački veterinarski fakultet pretvorio u visoku školu bez ranga fakulteta, ili uopće ukinuo. Skupština će se održati u prostorijama fakulteta na Savskoj cesti.

Obzor 17. 11. 1927. g., “Veterinarski fakultet”

Prije par dana donijeli smo vijest da se sprema opet jedan napadaj na naše visoke škole, ovaj put na veterinarski fakultet zagrebačkog sveučilišta. Delegati profesorskog zbora otišli su u Beograd da izvide kakav je položaj fakulteta. Danas je dekan fakulteta na temelju beogradskih obavještenja pismeno obavijestio udruženje veterinara, da postoji namjera da se zagrebački veterinarski fakultet pretvori u visoku školu. Po novom nacrtu zakona o visokim školama, visoke škole nemaju rang fakulteta, pa bi ga prema tome izgubio i zagrebački veterinarski fakultet. Ni to još nije sve. To je tek jedna od alternativa. Druga je, da se naš veterinarski fakultet potpuno dokine, jer država nalazi da će je jeftinije doći, ako šalje veterinare u inozemstvo na studij već ako imade svoj veterinarski fakultet.

Zagrebački veterinarski fakultet jedini je zavod ove vrste u državi. Mjesto, da ovaj zavod snabdije sa institutima, uređajem, profesorima itd., da se podigne na najvišu moguću visinu – država ga hoće degradirati u rang u ili potpuno dokinuti. Kada bi i postojala tvrdnja ministarstva prosvjete, da je rentabilnije dati slušače u inozemstvo nego ih školati u državi – ni onda ne bi smjelo biti ni govora o tome da se fakultet dokine. Prvo je fakultet nije nekakvo „D.D“ i narod plaća poreze – pogotovo hrvatski narod – za uzdržavanje škola i ostale potrebe prije nego za na pr. dispozicione fondove.

Zatim mi smo u prvom redu agrikulturna i stočarska zemlja. Bar imamo sve preduvjete za razvitak stočarstva pak je upravo besmisao – ili ironija – govoriti, kako nam se ne isplati imati veterinarski fakultet.

Nema govora o tome da je realno obrazložene vlade. Konačno niti se o tome ne radi. Radi se o jednom konsekvantno provadanom sistemu, utući hrvatske naučne zavode pošto-poto, degradirati ih i

dokinuti i premjestiti preko Save. Zar mizerne dotacije zagrebačkog sveučilišta, onemogućavanje seminarskog rada, zatezanje izgradnje fizikalnog instituta, nakana ukidanja gospodarsko-šumarskog fakulteta – očajan položaj ekonomsko-komercijalne škole kojoj se ne daje ništa, ne govori jasno da je smišljeni sistem. Radi se o tome: ne da se dokine veterinarski fakultet u Zagrebu, to bi bila samo etapa, nego da on ode iz Zagreba. A u međuvremenu zna se tko bi mogao otići stipendijom u inozemstvo. Tko i do sada.

Hrvat br. 2362 od 18. 11. 1927. g., „Slušači veterine stupili u štrajk“

Nismo ni u snu mislili da će „Riječ“ „Novosti“, „Slobodna Tribuna“ i „pročaja“ pa dr. Juriša, dr. Gavrančić i svi oni, koji su neprestano trabunjali koliko Zagreb trpi štete od „svoga držanja prema Beogradu“, tako brzo dobiti doličan odgovor ne možda od nas nego od beogradskih vlastodržaca. U ovo devet godina našega zajedničkoga života sa Srbijancima u novoj ovoj državi nisu beogradski vlastodršci imali drugoga posla, nego da vječno izazivlju, bockaju i peckaju Hrvate, kao da nema u ovoj državi drugoga i prečega posla nego učiniti Hrvate manjima od makova zrna i iz države SHS stvoriti Veliku Srbiju. Naročito uživa posebne simpatije beogradskih vlastodržaca, bili oni couleura radikalskoga ili demokratskoga grada Zagreba. Da nema državnog odvjetnika koji nam sjedi za vratom sa crvenom olovkom, priopćili bi izjave raznih Srbijanaca, koje su oni o Zagrebu izjavili. No pustimo to, pa poredajmo činjenice. Neka one govore!

Najprije su beogradski vlastodršci bez razlike stranaka uništili Zagreb kao političko tijelo. Uništili su hrvatski sabor, uništili su hrvatsko zakonodavstvo, prekinuli su historijski kontinuitet Hrvatske, koji će se danas sutra uspostaviti, htjeli oni u Beogradu ili ne htjeli. Da to provedu bacile su se svom snagom državne vlasti samo na taj posao, zapustivši sasvim gospodarsku obnovu države, jer to je bilo preče od svega drugoga i jer će blagostanje i gubitak vremena, to će se na upokorenje Hrvata utrošiti, izjednačiti tri dobre godine, kako je to jedan od kaponja demokratske stranke rekao.

Usput su podrezavali gospodarski život Hrvatske i Zagreba. Taj je posao savjesno i po programu i ispunjava jedan nesvrzivi načelnik ministarstva trgovine, koji je vanredno dobro proučio i kopirao postupak mađarskog ministarstva trgovine.

Sada kada je Zagreb i gospodarski uništen, sad mu sežu pod grlo za njegovim kulturnim institucijama. I te treba uništiti. Treba samo gledati izdatke za beogradski univerzitet i prisposodobiti ga sa svotama koje

dobiva zagrebačko sveučilište; ondje se daju milijuni, kod nas jedva koja hiljada i to našega novca, našim se novcem izgrađuju kulturne institucije Beograda, a zagrebačko sveučilište od svoga hrvatskoga novca ne smije dobiti, da uzdrži ono, što je hrvatski narod sam svojim trudom i svojim žuljevima sebi podigao.

To su gole činjenice koje je prekiučer provodio Svetozar Pribičević, jučer Miša Trifunović koji je Hrvatima „zakalifirio“ i dr. Perić, a danas dr. Kumanudi koji među Srbijancima vrijedi kao Europljanin. Kad se o Zagrebu radi, onda su svi ti Pribičevići, Trifunovići, Obradovići, Davidovići, Kumanudi, Perići, jednaki, njima je u ministarstvu prosvjete na dispoziciji jedan štab suradnika koji je zadojen mržnjom na Hrvate i koji dirigira i koji se nikad ne mijenja. Danas za Kumanudija vedre i oblače u ministarstvu prosvjete ljudi Pribičevićevi, s kojim se na užas svega hrvatskog naroda grli Stjepan Radić.

Što da reknemo o ukinuću veterinarskog fakulteta?

Ono što bi htjeli reći ne smijemo, pa nam ne preostaje drugo nego da donesemo ono, što o tome vele zagrebačke „Novosti“.

Ministarski su drugovi g. ministra financija, konačno ipak popustili. Tako izgleda da su se zadovoljili sa sredstvima što im je ministar financija može da da. I to bi bilo u redu da ti ministarski drugovi nijesu samo „radikali“, „demokrate“, „srbijanci“ i „prepečeni“, već više od svega toga, patriote i državnici. Naročito „državnici“. Ali oni to nijesu. I zato „štede“ u svojim resorima, ne po državnoj potrebi, nerazumno, nepatriotski, već po partijskoj potrebi, i po svom ličnom raspoloženju za ovaj ili onaj grad. Tako je npr. Ministarstvo prosvjete svu oštricu štednje uperilo na Zagreb, mada je to i s gledišta državne politike sasvim nerazumno. U prvom redu, naravno imali bi da osjeti oštricu štednje ono što najviše strši u vis u Zagrebu i što valjda zbog toga i bode oči izvjesnim ljudima u ministarstvu prosvjete to je zagrebački univerzitet sa svojim fakultetima. I zato je u tom ministarstvu najprije bila niknula „ideja“ da se dokine zagrebački medicinski fakultet. Zbog štednje tobož! Protiv toga ustala je, razumije se sva naša javnost, a ustali su prirodno i Hrvati u Demokratskoj zajednici, koja je na vladi. Tako nije uspjelo, da se dokine medicinski fakultet u Zagrebu. Ali je uskoro uskrsla nova „ideja“ u ministarstvu prosvjete: da se dokine šumarsko-gospodarski zagrebački fakultet. Pa kad se ni to nije dalo ostvariti zbog istih razloga zbog kojih je napuštena „ideja“ dokidanja zagrebačkog medicinskog fakulteta, rodila se u ministarstvu prosvjete, očito po onoj, do tri puta Bog pomaže i treća „ideja“ da se dokine veterinarski fakultet u Zagrebu. Odnosno da se taj fakultet pretvori u visoku školu, a ove po novom na-

crtu zakona nemaju rang fakulteta. Prema tome ni apsolventi „visoke škole“, kao činovnici nemaju pravo na prvu kategoriju u koju se ide s fakultetskom spremom, već samo na drugu. Sasvim je prirodno da bi, u tom slučaju znatno pao interes za studij veterine kod profesora i đaka. A posljedica bi toga bila da bi, konačno „visoka veterinarska škola“ bila napuštena i zatvorena, kao suvišna. Ali kako je ipak u državi, kakva smo mi, velika potreba da bude bar jedan veterinarski naučni institut, to bi se valjda, uskoro udovoljilo toj potrebi sa veterinarskim fakultetom na univerzitetu u Beogradu. To je čini se „plan2 izvjesnih „Velikosrba“ u ministarstvu prosvjete koji, očito, ni ne slute kako su mali. Ne samo kao Srbi, već i kao ljudi. I kako su glupi. Jer s gledišta štednje kompletna je, savršena glupost ukidati jedan odlični fakultet da se, sa srazmjerno vrlo malom uštedom stvori jedno loša „visoka škola“. S tim više što svakom normalnom čovjeku jasno da država, agrarna i stočarska, treba gotovo kao oko u glavi jednu dobru veterinarsku naučnu ustanovu. A to može da bude, kao svagdje na svijetu, i u nas samo fakultet. Prema tome je jasno, da poslije „pretvaranja“ zagrebačkog veterinarskog fakulteta u visoku školu slijedi stvaranje novog veterinarskog fakulteta! Pa gdje je onda ušteda? Nije li to naprotiv, raspadanje državnog i narodnog novca? A s političkog, s državnog gledišta, to je ukidanje veterinarskog fakulteta, kao uopće svako diranje u univerzitet u Zagrebu, nevjerovatna pogreške. Takve se pogreške u drugom svijetu zovu bedastoća, za koje je Bizmark rekao, da je to najveći i najteži grijeh u politici.

Protestna skupština slušača veterine

Danas prije podne oko 11 sati održali su slušači veterine veliku protestnu skupštinu protiv ukidanja svojega fakulteta. Skupština je bila vanredno posjećena, predavaona u kojoj je skupština održana bila je dupkom puna slušača, a mnogi nijesu uopće mogli ni ući u dvoranu. Skupštinu je otvorio predsjednik kluba koji je u kraćem govoru razložio prisutnim o čemu se radi. Ostala dvojica govornika kritizirali su u vrlo stvarnim i pomno saslušanim govorima ovaj akt ministarstva prosvjete i oborili se na nemoguće stanje, koje bi provedbom ovog akta nastalo. Jedan od tih govornika g. Butozan, naglasio je, da nije razlog ukidanju odnosno degradiranju fakulteta štednja, nego sistematski rad protiv Zagreab, kao kulturnog središta. To je bilo popraćeno frenetičkim pljeskom studenata. Nakon tih govora primljena je rezolucija, kojom se protestira protiv ukidanja, odnosno degradiranja veterinarskog fakulteta i poziva se poljoprivredne institucije na solidarizaciju sa slušačima veterine. Rezolucija je jednoglasno primljena, a onda su veterinari stupili u trodnevni štrajk.

Novosti br. 319. od 18. 11. 1927. g., "Trodnevni protestni štrajk studenata veterine"

Prije podne u 11 sati održana je u velikoj dvorani veterinarskog fakulteta protestna skupština studenata tog fakulteta, pa je dvorana bila dupkom puna. Samu skupštinu otvorio je student Gjorgje Herman, predsjednik kluba studenata veterine i akcionog odbora. Ističe, kako u drugim državama veterinarski fakulteti imaju visoki nivo, a kod nas se taj jedini hoće degradirati, što nanosi i moralnu i materijalnu štetu narodu i državi. Da se ozbiljno radi o tom ukidanju čita kao dokaz izvještaj dekanata o nacrtu novog zakona o sveučilištima. Nakon toga govorio je apsolvant g. Franjo Mlinac. On prikazuje kako je 1918. g. osnovana Visoka veterinarska škola s rangom fakulteta. Već su tom zavodu stavljene u njegovom razvitku razne zapreke, a obećalo se, naredne budžetske godine – biti bolje. Ta je škola bila predviđena samo za 50 studenata, ali se tokom godina njihov broj popeo na preko 300, pa je već 1924. godine škola preobražena u fakultet. Već sam taj porast studenata dokazuje potrebu tog fakulteta, pošto se golema većina studenata rekrutira iz seljačkih porodica. Mjesto da fakultet bude usavršen, nastale su redukcije, najprije asistenata, a onda kredita za naučne potrebe. Tako se dešava, da sami studenti moraju plaćati velike takse za nabavu materijala, ma da je nastava kod nas besplatna i ma da bi sama država trebala da nabavlja materijal za studij. Prema čl. 44 novog zakonskog projekta o sveučilištima ima se ovaj fakultet ukinuti, a postoje samo obećanja da će se preobraziti u Visoku veterinarsku školu, koja nije potrebna. Na taj način nastala bi potreba za fakultetski naobraženim veterinarima, a jer ih nije dosta, to bi te položaje zauzeli stranci. Postat ćemo čudo od zemlje, koja kao agrikulturna ukida veterinarski fakultet, ma da su joj stočarstvo i peradarstvo među najvažnijim vrelima prihoda. Europa će se smijati, kad će čuti, da imamo pet pravnih i filozofskih fakulteta, po 3 medicinska i tehnička itd., a ukidamo jedan jedincati veterinarski, mjesto da njih imamo nekoliko. Stočne bolesti što vladaju kod nas ne uče se na stranim fakultetima, i treba da proučavamo bolesti stoke na našem teritoriju, da možemo biti od pomoći našim ljudima na temelju iskustva stečenih ovdje. Pita, što će biti sa studentima, koji već nekoliko godina studiraju veterinu.

Daljnji govornik g. Vaso Butozan u oštrom govoru veli, da studenti traže povlačenje te zakonske osnove, koja ukida fakultet, navodno zbog štednje. Nema štednje na vitalnim interesima naših naroda. Za ekonomski preporod naših naroda potrebni su stručnjaci, među koje spadaju i veterinari na prvom mjestu. U Japanu na 18 000 stanovnika dolazi

jedna poljoprivredna škola, a kod nas na 12 milijuna stanovnika ne bi bilo ni jedne veterinarske škole. Ministrov razlog za štednju nije onaj, koji navodi, već se sistematski radi na tome, da se smanji broj fakulteta u Zagrebu. Studenti apeliraju na javnost i političke krugove, da veterinare ne ponize na rang kojekakvih kuršmida i slično. Naprotiv ovaj fakultet treba dignuti na onu visinu, kako to iziskuju potrebe našeg stočarskog i poljoprivrednog naroda. Poziva studente svih fakulteta da se solidariziraju. Predlaže u znak protesta trodnevni štrajk studenata veterine. Taj prijedlog je burnim odobravanjem prihvaćen kao i rezolucija koju je pročitao student Baloković: Slušači veterinarskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu, sakupljeni na svom prosvjednom zboru dana 17. 11. 1927.g. konstatuju:

- da bi po čl. 44 Zakona o univerzitetima imao biti veterinarski fakultet ukinut. Ovim ukinućem bila bi stavljena u pitanje egzistencija od oko 300 njegovih slušača;
- da je naša država u golemoj većini gospodarska, da obuhvaća područja, u kojima vladaju posebne prilike obzirom na stočna oboljenja te da je prema tome bezuvjetna potreba jedne ovakve institucije iz koje izišli stručnjaci koji bi bili ne samo upućeni u samu struku nego i upoznati s našim specijalnim prilikama. Ta institucija bi bila jedina u stanju da ispuni mnoge praznine u poznavanju naših domaćih stočnih oboljenja kao i u njihovom suzbijanju i liječenju.
- da u svim kulturnim državama ovakve institucije fakulteti, a u koliko nisu to im je zakonski priznata ravnopravnost s fakultetima. U interesu je našeg internacionalnog ugleda, da i mi prihvatimo i uzdržavamo principe kulturnih naroda;
- da bi eventualna degradacija fakulteta na neku višu školu značila istodobno i degradaciju ugleda našeg veterinarstva prema inozemstvu. Ne bi bili u stanju sklapati internacionalne konvencije i imali bi za slušače uzaludan gubitak vremena od 5 godina a njihovim roditeljima državi gubitak ogromnih svota novca jer bi svršivši ovakvu školu, bili ionako bez veterinarske kvalifikacije u pravom smislu riječi;
- da dosadašnje stanje ovog fakulteta zbog pomanjkanja prostorija i kredita ne odgovara ma ni minimalnim potrebama njegovim.

Uzevši u obzir traže:

- da veterinarski fakultet ostane i nadalje kao ravnopravan svim drugim u sastavu zagrebačkog sveučilišta i da se prema tome dokine čl. 44 Zakona o sveučilištima, a da se čl. 5 čl. II. pridoda i veterinarski fakultet.

- da se već jedanput osiguraju dovoljni krediti postojećim zavodima i klinikama ovog fakulteta, te da se tako dade mogućnost njihovom povećanju i radu onako, kako bi odgovaralo broju slušača i potrebama zemlje;
- da se ovo uzme što hitnije u pretres i povoljno riješi, da ne bi bili prinuđeni na poduzimanje mjera najširih dimenzija.

Delegati skupštine će da hitno otputuju u Beograd i da na mjerodavnom mjestu podastru gornje zahtjeve- O ovome se imaju izvijestiti :Fakultetski Savjet, Akademski Senat i Jugoslovensko Veterinarsko Udruženje. Sve stručne studentske organizacije u zemlji se umoljavaju, da sazovu vanredne sastanke svojih članova i da se solidarišu s nama, te nas podupru u ovoj pravednoj stvari. Pošto je ova rezolucija bila prihvaćena to je skupština zaključena izabravši još g. Kecmana i Balokovića, kao delegate, koji će rezoluciju odnijeti vladi u Beograd i zainteresovati za stvar sve političke krugove. Štrajk je započeo jučer u 12 sati i trajat će do 12 sati u nedjelju.

Obzor 19. 11. 1927. g., "Veterinarski fakultet u Zagrebu – Protestna skupština slušača veterine"

Inicijativom Hrvatsko slavonskog veterinarskog društva u Zagrebu, započeo je koncem god. 1918. pokret da se u Zagrebu osnuje jedna Veterinarska visoka škola. To je društvo najprije izradilo osnovu zakona, kojim se imala ideja osnutka veterinarskog fakulteta ostvariti. Tadanji povjerenik za prosvjetu dr. Milan Rojc uzeo je spomenutu izrađenu osnovu zakona o ustrojstvu škole kao podlogu za sve nužne predradnje, te je požrtvovnim nastojanjem njegovim ukazom Njegovog Kraljevskog Visočanstva Nasljednika Prijestolja od 31. 8. 1919. škola i osnovana. Kao matičnjaci ušli su u profesorsko vijeće trojica veterinara tadanji suplenti i to: Eugen Podaubsky, dr. Petar M. Gjurić te Jaroslav Sakaž. Iste jeseni bio je otvoren I. semestar, a početkom školske godine 1923-1924. otvoren je već VII semestar. Škola je odmah od početka nailazila na poteškoće i nerazumijevanje sa strane onih, koji su joj morali da priteknu u pomoć. Ipak ona je radila, radilo se koliko se moglo. I sada, kada je trebalo dati moralnog podstreka i materijalnih mogućnosti ovome jedinome zavodu u državi, dolazi Ministarstvo prosvjete, mjesto svega, obećaje da će taj zavod degradirati sa dosadanjeg ranga fakulteta. Mjesto materijalne pomoći, da se osnuju instituti i klinike, da se zavod digne na visinu europskih zavode ove vrste dolazi prijetnja da će se on sasvim dokinuti.

Obzor 30. 11. 1927. g., "Protest gradskih veterinara Jugoslavije protiv ukidanja veterinarskog fakulteta u Zagrebu"

Sa skupštine gradskih veterinara Jugoslavije, koja se održala dne 27. 11. u Zagrebu, odposlani su ministru prosvjete protestni brzojavi slijedećeg sadržaja. Akcioni odbor gradskih veterinara Jugoslavije na svom sastanku 27. 11. jednodušno prosvjeduje proti nakane mjerodavnih faktora, da se na zagrebačkom sveučilištu ukine veterinarski fakultet ili da se sitome oduzme rang fakulteta. Dr. F. Omerza, Zagreb, Toma Čupić Beograd, Simo Dimić Beograd, Dr. Kunc Ljubljana.

Literatura

- ANONYMOUS (1923): Dana 16. 5. 1923. XXI. redovita sjednica prof. vijeća kr. Veterinarske visoke škole u Zagrebu
- ANONYMOUS (1925a.): Dana 16. 6. 1925. II. izvanredna sjednica prof. vijeća kr. Veterinarske visoke škole u Zagrebu
- ANONYMOUS (1925b.): Dana 13.11.1925. VII redovna sjednica profesorskog zbora kr. veterinarske visoke škole u Zagrebu
- ANONYMOUS (1925c.): Dana 8.12.1925. IV redovna sjednica profesorskog vijeća kr. veterinarske visoke škole u Zagrebu
- ANONYMOUS (1926): Dana 29.1.23.1926. XI redovna sjednica profesorskog zbora veterinarskog fakulteta u Zagrebu
- ANONYMOUS (1927): Dana 25.6.1927. XVI redovna sjednica savjeta veterinarskog fakulteta u Zagrebu
- ANONYMOUS (1928): Dana 24.6.1928. XVI redovna sjednica savjeta veterinarskog fakulteta u Zagrebu
- ANONYMOUS (1930): Dana 13.2.1930. IV izvanredna sjednica savjeta veterinarskog fakulteta u Zagrebu
- ANONYMOUS (1941a): Dana 25.2.1941. Jedanaesta redovna sjednica Fakultetskog vijeća
- ANONYMOUS (1941b): Četvrta izvanredna sjednica vijeća 13.5.1941
- RAPIĆ, S. (1969): 50 godina Veterinarskog fakulteta u Zagrebu 1919.-1969. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- SAKAR, J. (1962): Moja Biografija. Zbirka Muzeja Veterinarskog fakulteta.